

Literárne dielne čítania

Dielňa čítania je osvedčený postup, ako podporiť čítanie, čitateľstvo a čitateľskú gramotnosť. Program RWCT (Reading & writing for critical thinking) nadviazal na tradíciu dielni čítania (reading workshop) v zahraničí. V Českej republike je tento program známy pod názvom Kritické myslenie (Čítaním a písaním ku kritickému mysleniu). Jeho metódy sa opierajú o princípy konštruktivismu. Ako už z názvu vyplýva, za účinný prostriedok rozvoja kritického myslenia sa považuje písanie a čítanie. Písanie umožňuje všetky myšlienky zaznamenávať, hodnotiť, skúmať (Čapek, 2015, str. 387).

Ak žiakom vytvoríme vhodné podmienky, najmä čas a priestor na čítanie v každom týždni výučby a dodržíme jej základné princípy, môžeme získať bonusy v podobe rozšírenia slovnej zásoby, posilnenia vytrvalosti a schopnosti sústredenia, trpezlivosti, kritického myslenia a zlepšenia porozumenia všetkým typom textom. Čítanie kultivuje vkus, ponúka témy, o ktorých môžeme so záujmom a zasvätené hovoriť, ale ponúka i možnosť osobného rastu a príležitosti k sebareflexii. Cieľom dielni čítania je nezávislý a premýšľavý čitateľ, aktívny užívateľ rozmanitých textov; čitateľ, ktorý si dokáže vybrať knihy pre čitateľský zážitok aj pre stanovený účel čítania, číta pravidelne a rád a najmä, vníma svoje čitateľstvo ako hodnotu.

Definícia dielne čítania – princípy, priebeh

Dielňa čítania je komplexná metóda, vhodná pre čítanie individuálne zvolených kníh. Predpokladá pravidelný systém práce. Dielňa čítania je založená na tom, že účinné čítanie má individuálnu zložku (samostatné tiché čítanie zvolenej knihy, záznamy osobných reakcií) a zložku sociálnu (diskusia so spolužiakmi nad knihami, konzultácie učiteľov so žiakmi). Žiak si počas stanoveného času ticho číta, zapisuje si svoje vlastné osobné reakcie na čítanie, delí sa so spolužiakmi o svoje pocity, informuje spolužiakov o prečítanej knihe. Dielňa čítania môže mať viacero variantov, môže sa v nej odohrávať mnoho činností podľa vyzrelosti žiakov či možností školy.

Predmet slovenský jazyk a literatúra je vo väčšine škôl dotovaný piatimi hodinami týždenne. V rámci tejto dotácie bola vyčlenená jedna hodina týždenne na tzv. literárne dielne čítania – deti majú priamo na hodinách slovenského jazyka priestor (20 – 30 minút) na samostatné súvislé čítanie, pričom čítajú beletristické knihy, ktoré si samy vyberú a prinesú. V triede prebiehajú čitateľské reakcie ((roz)hovory o knihách) a s nimi súvisiace aktivity.

Rozsah dielne má tradičný rámc 45 minút, pričom priebeh a usporiadanie je časovo flexibilné, umožňuje skrátiť či predĺžiť jednotlivé časti – minilekcia (5 – 15 min), čítanie (20 – 30 min), čitateľské reakcie (5 – 15 min).

Priebeh dielni čítania

Minilekcia

alebo motivácia – v tejto časti predstavíme tému, aktivitu, ktorej sa budú deti venovať, jav, ktorý budeme sledovať alebo zručnosť, ktorú budeme rozvíjať. Výber tém je na učiteľovi – do dielni je možné zaradiť aktivity, ktoré priamo súvisia s literárnou teóriou, gramatickými javmi a pod., resp. aktivity, ktorými je možné prehĺbiť (aktualizovať) etické, mediálne či dejepisné témy.

Je dôležité, aby učiteľ v tejto fáze modeloval, hovoril so žiakmi o danom jave. Ukazuje žiakom, ako by úlohu plnil on.

Žiaci môžu úlohy plniť do zošita z literárnej výchovy, príp. vyplňať nejaký pracovný list či grafický organizér (v Českej republike vydalo Nakladatelství Safrán Záznamy z četby pomocí grafických organizérů). Učiteľ ukáže deťom, ako by daný pracovný list vyplňal on – modelovanie nie je

predvedením vzoru, ale ukážkou jedinečného procesu myslenia a uvažovania nad textom či úlohou; deti sa tak učia strategickému mysleniu a čítaniu (Šafránková, Šlapal, 2017, str. 7).

Vlastné čítanie

Po minilekcii (motivácii) nasleduje vlastné čítanie – učiteľ číta spolu s deťmi.

Čítanie má svoje pravidlá:

1. Čítame po celý čas.
2. Nikoho nevyrušujeme.
3. Knihu na čítanie si vyberieme ešte pred začiatkom dielne čítania.
4. Môžeš čítať kdekoľvek.
5. Ak nemáš chuť čítať, potichu sleduj ostatných.

Pravidlá 1. – 4. sú všeobecne zaužívané, osvedčené. My, ako začiatočníci v dielňach čítania, sme si stanovili pravidlo č. 5. Nie všetky deti boli zvyknuté čítať, zo začiatku medzi sebou komunikovali; postupne ich však pohltila čitateľská atmosféra.

Čitateľské reakcie

Nesmú chýbať. Je priam nevyhnutné, aby sa vyjadriло každé dieťa, ktoré má záujem a chuť sa vyjadriť.

- Poradie môžete žrebovať.
- Môžete vytvárať dvojice, ktoré sa navzájom informujú o svojich zisteniach.
- Môžete sedieť v kruhu (osobný tip – najlepší!).

Vhodné je zaradiť do záverečnej časti aj zhodnotenie knihy, úryvku – na stupnici od 1 do 10 - túto časť hodnotím 5/10, pretože...

Samozrejme, učiteľ sa môže rozhodnúť zaradiť do dielne aj tzv. voľné čítanie.

Voľné čítanie je vyučovacia hodina bez riadených učiteľových zásahov (t. j. bez zadaných úloh). Podľa rôznych výskumov žiaci, ktorí si môžu čítať knihy podľa vlastného výberu, kvôli zážitku i poučeniu, ktoré si nachádzajú v knihách sami, bez nutnosti plniť úlohy či sa zamýšľať nad konkrétnym zadaním, majú okrem iného lepšie výsledky vo vzdelávaní, lepšie zvládajú rôzne druhy testov zameraných na čitateľskú gramotnosť, majú lepšiu slovnú zásobu, lepšie sa písomne vyjadrujú – a majú lepšie vzťahy so spolužiakmi v triede (Šafránková, Šlapal, 2017, str. 10).

Podoby jednotlivých dielne čítania sa môžu líšiť, je však dôležité mať na mysli, že práve pravidelnosť a očakávanosť (doslova až stereotyp) je veľmi potrebná.

Mnohé dielne čítania sú spojené s písomnou tvorbou. Žiaci v závere (v časti Čitateľské reakcie) zväčša spracúvajú svoje odpovede na úlohy písomne. Je vhodné mať čitateľské zošity; my v škole využívame zošity na literárnu výchovu.

Dielne čítania zároveň vytvárajú priestor pre pravidelnú reflexiu čítania, a to nielen na vyučovaní. Žiaci Súkromnej základnej školy BellAmos prezentujú každé dva mesiace svoje zápisy z prečítaných kníh. Po prečítaní knihy deti samy uvážia, či kniha stojí za zápis podľa osnovy. Ak áno, spravia zápis; ak nie, len si zaznačia prečítanú knihu (prípadne doplnia stručné hodnotenie). Pri nedočítaných knihách odporúčame vždy zdôvodniť, prečo bola kniha nedočítaná.

Odporúčaná osnova:

1. Autor, názov knihy, počet strán
2. Kde a kedy sa dej odohráva
3. Hlavné postavy + stručná charakteristika
4. Stručný dej (bez prezradenia rozuzlenia)
5. Citácie – prečítanie zaujímavého úryvku z knihy
6. Názor na knihu (hodnotenie 0 – 10, zábava – čomu som sa smial (a) / čoho alebo o koho som sa bál (a), nové informácie – čo som sa z knihy dozvedel (a), ilustrácie, ja a hlavné

postavy – sympatie, nesympatia a prečo, čo alebo koho mi kniha pripomenula, vierohodnosť ...)

Klasické zápisy do čitateľských denníkov majú mnohé úskalia – žiaci nepíšu vlastné slová a formulácie; až priveľká pomoc rodičov; mnoho žiakov dáva veľký dôraz na zápis obsahu. Spracovanie zápisu podľa osnovy dáva možnosť samostatne formulovať vlastné myšlienky. Žiaci nie sú hodnotení za množstvo prečítaných kníh. Pri prezentovaní týchto čitateľských zápisov sa zameriavame práve na dodržanie odporúčanej osnovy, na schopnosť vyjadriť svoj názor na knihu; pri spätnej väzbe presne vedieť, čo majú ešte zlepšiť. Zároveň v zápisoch zachytávajú svoje emócie, nejde o formalitu.

Miloš Šlapal (2010, str. 36 – 37) uvádza, že postupne je možné zvyšovať požiadavky na úroveň zápisu z čítania, v ktorom sa žiak zameria na príbeh z pohľadu postáv, prostredia, jazyka, kľúčového problému či z hľadiska skúsenostného (autora, resp. čitateľa).

Niektorí učitelia pokladajú zoznam prečítaných kníh za súkromný dokument, ktorý žiakovi pomáha pri reflexii čítania.

Výber kníh

Žiaci si na dielne čítania vyberajú knihy podľa svojich osobných i čitateľských záujmov. Je však dôležité, aby sa žiaci stretávali s rôznymi žánrami. Propagátori dielne čítania navrhujú vždy na začiatku školského roku stanoviť žánre, ktoré žiak musí prečítať a ktoré následne prezentuje prostredníctvom referátu alebo zápisu.

Námety pre dielne čítania – 5. ročník

Témy dielní čítania je možné aktuálne prispôbovať témam z bežných hodín literárnej výchovy.

- rozprávka
- povesť
- legenda
- komiks (napr. Nakresli komiks – vychádzaj z prečítaného textu.)
- encyklopédia (napr. Ktorá postava by mohla byť heslom v encyklopédii? Skús ho vytvoriť.)

číslo námety	téma	obsah
1.	oboznámenie sa s pravidlami ciele: <ul style="list-style-type: none"> • oboznámiť sa s organizáciou • rozvíjať vedomé čítanie • vytvárať pozitívny postoj k čítaniu a motivácii pre celoživotné vzdelávanie • rozvíjať detskú fantáziu, pamäť a jazyk 	voľné čítanie reflexia – je vhodné využiť čitateľské kocky <ul style="list-style-type: none"> • <i>Čo sa ti na knihe páči?</i> • <i>Čo sa ti na knihe nepáči?</i> • <i>Ako sa ti kniha čítala? Na čo si počas čítania myslel/myslela?</i> • <i>Ako sa kniha končí? Ako sa začína?</i> • <i>Páčil sa ti záver?</i>
2.	jazyk autora ciele: <ul style="list-style-type: none"> • formulovať svoje dojmy ústne a písomne • zdieľať skúsenosti s ostatnými čitateľmi 	Ako s nami autor komunikuje? Ktoré slovo sa ti páčilo a prečo? Aké dôležité slová autor používal? Zapôsobil na teba jazyk, ktorý autor používa? Opakuje autor nejaké slová? Ovlivňujú tieto slová príbeh?
3.	jazyk autora ciele: <ul style="list-style-type: none"> • formulovať svoje dojmy ústne a písomne • zdieľať skúsenosti s ostatnými čitateľmi 	Uveď tri slová, ktoré charakterizujú autorov štýl.
4.	ilustrácia ciele: <ul style="list-style-type: none"> • uvedomiť si význam ilustrácie • kreatívne pracovať s literárnym textom podľa pokynov učiteľa a podľa vlastných schopností 	Aký význam majú ilustrácie v knihe? Aký význam majú v tvojej knihe? Kam by si zaradil/zaradila ilustráciu v svojej knihe? Akú a prečo? Dajú sa z ilustrácie získať nové informácie? <ul style="list-style-type: none"> • <i>vytvor ilustráciu</i>
5.	rozprávky ciele: <ul style="list-style-type: none"> • poznávať hodnoty rozprávky 	V prečítanom texte hľadaj hodnoty rozprávky. Rozlišuj dobro a zlo, kladné a záporné postavy.

	<ul style="list-style-type: none"> rozlišovať dobro a zlo rozlišovať kladné a záporné postavy 	
<p>V každom príbehu hneď od prvej stránky pátrame po hlavných postavách, všimame si však aj tie vedľajšie. Aj ony môžu zasahovať do príbehu, môžu ho výrazne ovplyvniť. Alebo nás jednoducho baví to, ako sa správajú, čo hovoria, čo si myslia a čo cítia. Dobre napísané postavy pred našimi očami ožívajú, to ony vytvárajú celý príbeh, sprevádzajú nás rozprávaním od začiatku do konca. Pokiaľ nás zaujíma osud postavy, číta sa nám príbeh lepšie, sme doň vtiahnutí. Dej knihy mnohokrát zabudneme, ale niektoré postavy nám v pamäti ostanú navždy. Bez postáv by žiadny príbeh neexistoval.</p> <ul style="list-style-type: none"> Aké postavy sa v knihe objavujú? Sú si v niečom podobné? Líšia sa nejako? Zamysli sa nad postavami v knihe. Podľa čoho poznáš, aké majú vlastnosti? 		
6.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> vyhľadať vhodnú postavu/časť textu stotožniť sa s charakterom postavy formulovať vlastné názory 	<p>Čo alebo koho ti kniha/text/príbeh pripomína?</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>keď sa veľmi sústredíme, pracuje sa nám pomerne ľahko, dokážeme sa aj stotožniť s príbehom/postavou...</i> <i>v priebehu čítania sa pokús zapísať svoje spomienky</i>
7.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> vyhľadať konkrétnu postavu opísať postavu – rozlišovať podstatné a okrajové informácie v texte, podstatné informácie zaznamenávať 	<p>Opíš svoju postavu a vymenuj jej základné vlastnosti.</p>
8.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> kreatívne pracovať s literárnym textom podľa pokynov učiteľa a podľa vlastných schopností <p><i>knihy Spoved' imaginárneho priateľa (M. Cuevasová)</i></p>	<p>Ktorá z tvojich postáv by potrebovala imaginárneho priateľa a prečo? Ako by vyzeral?</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>nakresli</i>
9.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> čítať s porozumením rozvíjať komunikačné schopnosti a fantáziu 	<p>Dokážeš si sám seba predstaviť v príbehu? Aká by bolo tvoja postava?</p>

10.	<p>postava</p> <p>metodický list <i>Výnimočný človek, výnimočná postava</i></p>	<p>Nájdí v svojej knihe postavu, ktorú pokladáš za výnimočnú. Svoj výber zdôvodni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvyknete pochváliť samého seba? • Kedy sa stalo naposledy • Je hanbou byť v niečom dobrý? • Prečo sa tak málo chválime?
11.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zhromaždiť základné informácie o jednej z postáv • rozlišovať podstatné a okrajové informácie v texte, podstatné informácie zaznamenávať 	<p>Zostav hodnotenie postavy svojej knihy – dobré vlastnosti, zlé vlastnosti (slovné hodnotenie)</p>
12.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • čítať s porozumením • rozvíjať komunikačné schopnosti a fantáziu 	<p>Aké ponaučenie vyplýva zo zážitkov tvojej postavy?</p>
13.	<p>postava</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvíjať čítanie s porozumením • byť schopný rozvíjať svoje vlastné nápady založené na čítanom texte 	<p>Záporná postava – vyhľadaj/sleduj v texte zápornú/nesympatickú postavu. Pokús sa určiť, prečo tak na teba pôsobí.</p>
14.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kreatívne pracovať s literárnym textom podľa pokynov učiteľa a podľa vlastných schopností 	<p>Vymysli novú zápornú postavu – kto by to bol, čo by robil, ako by to ovplyvnilo dej knihy...</p>
15.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvíjať vnímavosť, citlivosť • ponúkať okamžitú odpoveď na čítaný text 	<p>Ako ovplyvnila rodina postavy v твоjich knihách? (konanie, city, pocity)</p>
16.	<p>postava</p> <p>ciele:</p>	<p>Zamysli sa – čo všetko môže tvoja postava počuť, cítiť, vidieť...?</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • kreatívne pracovať s literárnym textom podľa pokynov učiteľa a podľa vlastných schopností 	
17.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kreatívne pracovať s literárnym textom podľa pokynov učiteľa a podľa vlastných schopností 	Čo by si sa rád/rada opýtal/opýtala svojej postavy?
18.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvíjať vnímavosť, citlivosť • ponúkať okamžitú odpoveď na čítaný text 	Čo spôsobuje tvojej postavy najväčší stres?
19.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvíjať vnímavosť, citlivosť • ponúkať okamžitú odpoveď na čítaný text 	Aké je podľa teba najväčšie pranie postavy? Prečo?
20.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozlišovať podstatné a okrajové informácie v texte, podstatné informácie zaznamenávať 	<p>V mnohých knihách sa stretávame s partiou ľudí – Správna päťka, Traja pátrači...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Čo myslíš, čo spája týchto ľudí? Prečo sú spolu? <p>Nájdí v svojej knihe postavu, ktorá by bola platným členom nejakého tímu. Charakterizuj tento tím.</p>
21.	<p>postava</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kreatívne pracovať s literárnym textom podľa pokynov učiteľa a podľa vlastných schopností 	Ak by bolo možné premeniť jednu z postáv tvojej knihy na nejaké zviera, aké zviera by to bolo a prečo?

Námety pre dielne čítania – 6. ročník

Témy dielni čítania je možné aktuálne prispôbovať témam z bežných hodín literárnej výchovy.

- Poézia (napr. Ktorá časť textu/príbehu by mohla byť námedom na báseň, baladu...; Ako by skončil príbeh, ak by bol baladou...)
- Bájky (napr. Vytvor z tvojho príbehu bájku).
- Zo života detí (napr. Porovnaj svoj život so životom postavy.)
- Dobrodružná literatúra (napr. Nájdi prvky dobrodružstva v príbehu.)
- Detektívna literatúra (napr. Ktoré miesto je v tvojom texte najzáhadnejšie?)

číslo námetu	téma	obsah
<p>Okrem postáv je v príbehu najdôležitejšie to, o čom je a čo sa v ňom deje. Taký dej má svoje zákonitosti. Dobrí spisovatelia ich poznajú a riadia sa nimi pri písaní. I čitateľom pomáha, ak sa na začiatku dozvieme, kto a ako v príbehu vystupuje. Dej sa potom rozvinie a nejako zapletie a na záver sa všetko vyrieši a zakončí. Vieme, čo od príbehu môžeme očakávať. Čítame, aby sme sa dozvedeli, do akých situácií alebo problémov sa hlavná postava dostane a ako ich vyrieši (alebo aj nie). Niekoľko z nás zaujíma viac napätie a dobrodružstvo, iného zas pocity, vzťahy alebo myšlienky postáv.</p>		
1.	<p>dej</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vyvodzovať z prečítaného závery • kriticky hodnotiť texty • formulovať hlavné myšlienky • analyzovať príčiny a dôsledky udalostí • hľadať informácie, ktoré sú vhodné na riešenie problému, nájde ich rovnaké, podobné a rozdielne znaky. • využívať získané vedomosti a zručnosti na skúmanie rôznych variantov riešenia 	<p>Všímaj si, ako autor podáva dej, do akých situácií svojho hrdinu posielal, aké prekážky pred ním postaví a ako to celé dopadne.</p>
2.	<p>dej</p>	<p>Rozprávka Dlhý, Široký a Bystrozraký by za to, čo je v nej podobné skutočnému životu, dostala 2 body z 10. Osem bodov by naopak dostala kniha Bono, v mene lásky – neoficiálny život speváka U2.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koľko bodov by za podobnosť so skutočnosťou dostala kniha, ktorú práve čítaš?

		<ul style="list-style-type: none"> • Čo sa ti páči viac – keď je príbeh viac reálny alebo viac vymyslený?
3.	dej	Je v knihe nejaké miesto, kde ťa chcel autor zaujať alebo prekvapiť? Čo presne urobil? Podarilo sa mu to?
Dobrý čitateľ predvída. Pred čítaním odhaduje, o čom text bude; v priebehu čítania, ako to bude ďalej alebo ako to dopadne. Okrem toho čitateľ zhrňuje, kladie otázky a odhaľuje súvislosti medzi tým, čo číta a čo pozná.		
4.	dej	čítanie s predvídaním – učiteľova kniha, čitateľské kocky
5.	dej	Pri čítaní svojej knihy si vyskúšaj predvídanie. Keď dočítaš kapitolu, chvíľu premýšľaj, ako to bude ďalej. Čo ti v texte, ktorý už máš prečítaný, napovedá? alternatíva: Ešte pred vlastným čítaním si napíš predpokladaný vývoj deja.
6.	dej	V knihe, ktorú čítaš, skús nájsť niekoľko miest, kde je možné vidieť vzťah medzi príčinami a následkami (napríklad v konaní postáv alebo v udalostiach deja).
7.	dej/postava	Všímaj si, kto príbeh rozpráva – či jedna z postáv alebo niekto, kto stojí mimo deja. Premýšľaj, kto iný by mohol príbeh rozprávať a či hlas v knihe chýba.
8.	dej/postava	Aké problémy/problémy vyvstali pred postavou? Aký bol plán na vyriešenie tohto problému Bol tento plán úspešný? Prečo? Čo by som radil alebo Ako by som postupoval ja?
9.	dej/postava	Znázorni graficky vývoj postavy alebo príbehu.
10.	dej	Ako autor spomaľuje/urýchľuje príbeh?
11.	postava	Akým spôsobom autor predstavuje postavy?
12.	jazyk autora	Predstav nám miesta, kedy ťa autor baví...
13.	jazyk autora	Ako s nami autor komunikuje? Ktoré slovo sa ti páčilo a prečo? Aké dôležité slová autor používal? Zapôsobil na teba jazyk, ktorý autor používa? Opakuje autor nejaké slová? Ovplyvňujú tieto slová príbeh?
	ciele: <ul style="list-style-type: none"> • formulovať svoje dojmy ústne a písomne 	

	<ul style="list-style-type: none"> • zdieľať skúsenosti s ostatnými čitateľmi 	
14.	<p>jazyk autora</p> <p>ciele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formulovať svoje dojmy ústne a písomne • zdieľať skúsenosti s ostatnými čitateľmi 	Uveď tri slová, ktoré charakterizujú autorov štýl.
<p>Obrazné pomenovania nás často prekvapia tým, ako sa obyčajné veci podobajú niečomu vzrušujúcemu alebo vzácnemu. Pochopíme niečo, čo sme predtým nepoznali. A zažijeme krásu - bez ohľadu na to, či je náš dojem radostný alebo smutný.</p>		
15.	jazyk	Pokús sa nájsť v svojej knihe obrazné pomenovania.
16.	jazyk	<p>Vyhľadaj dve slová, ktoré ťa zaujmú a vytvor metaforu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>z vytvorených metafor je možné vytvoriť básneň</i>
17.	jazyk	Vyhľadaj situácie, na ktoré by sa mohli uplatniť príslovia či porekadlá.
18.	jazyk	Mohla by z nejakej situácie v tvojej knihe vzniknúť anekdota? Ak áno, prečo?
19.	jazyk/postava	Pokús sa s hlavnou postavou svojej knihy spraviť rozhovor.

Námety pre dielne čítania – 7. ročník

Témy dielne čítania je možné aktuálne prispôsobovať témam z bežných hodín literárnej výchovy.

- Anekdoty
- Poézia (napr. Ktorá časť textu/príbehu by mohla byť námetom na básen)
- Piesne
- Detský hrdina v literatúre (napr. Porovnaj svoj život so životom postavy)
- Dobrodružstvo v literatúre (napr. Nájdi prvky dobrodružstva v príbehu)
- Fantasy literatúra
- Detektívka
- Western
- Robinsonáda

číslo námety	téma	obsah
1.	ciele: <ul style="list-style-type: none"> • vyhodnotiť kvalitu textu a zhodnotiť hodnotu textu a odpovedať na text rôznymi spôsobmi, racionálne i emocionálne • zhrnúť a spresniť svoje súhrny pri čítaní textu • pochopiť textu nielen počas čítania, ale aj počas malých páuz, ktorú robia počas čítania či po skončení čítania • význam textu neustále podrobovať kontrole • počas čítania klásť otázky 	Všímaj si, ako autor podáva dej, do akých situácií svojho hrdinu posielal, aké prekážky pred ním postaví a ako to celé dopadne.
2.	dej metodický list <i>Moja veta</i>	Vypíš si z knihy úryvok, vetu, ktorá ťa zaujala. <ul style="list-style-type: none"> • <i>Deti čítajú svoje úryvky. My ostatní sa pokúšame určiť, prečo si vybral práve túto časť knihy, túto vetu.</i>
3.	prostredie	Charakterizuj prostredie príbehu tvojej knihy.
4.	prostredie	Hľadaj dôkaz o čase a priestore v príbehu v texte. Kde je to povedané priamo? Kde nepriamo?
5.	postava	Zamysli sa nad otázkou osudovosti.
6.	jazyk/forma	Do akého žánru asi patrí kniha, ktorú práve čítaš? Uveď argumenty, prečo si to myslíš.
7.	jazyk/forma	<i>Niekedy spisovateľ porušuje zvyklosti, mení slová a ich tvary alebo prekvapivo spája vety – a tým hovorí viac ako samotnými slovami.</i>

		<p><i>Zvolí nečakanú udalosť, hrdinu alebo situáciu.</i></p> <p>Pokús sa v svojej knihe nájsť text, v ktorom autor porušuje nejakú zvyklosť.</p>
8.	jazyk/dej/prostredie	Čo nám kniha hovorí o čase svojho vzniku?
9.	jazyk/postava	Napíš správu alebo list hlavnej/inej postave alebo autorovi.
10.	jazyk/dej/postava	Všímaj si formu komunikácie medzi postavami – či ide o asertívnu, agresívnu alebo pasívnu komunikáciu. Svoje tvrdenie odôvodni.
11.	jazyk	Vyhľadaj v svojej knihe cudzie slová a pokús sa určiť ich funkciu v texte.
12.	jazyk	<p>Vypíš z knihy prvú vetu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Z týchto viet je následne možné vytvoriť príbeh.</i>

Námety pre dielne čítania – 8. ročník

číslo námetu	téma	obsah
		Autori využívajú mnoho postupov, aby ich texty viac pôsobili na čitateľov. Snažia sa, aby sa čitatelia dívali na situáciu z určitého uhla pohľadu. Podľa toho si autori vytvárajú rozprávačov. Autori vždy premýšľajú aj o tom, čo chcú povedať a na akého čitateľa alebo diváka chcú zapôsobiť.
1.	autor	Pokús sa odhadnúť zámer autora. O čom nás chce autor presvedčiť? (ak vôbec)
2.	dej/postava/autor	Všímaj si, kto príbeh rozpráva – či jedna z postáv alebo niekto, kto stojí mimo deja. Premýšľaj, kto iný by mohol príbeh rozprávať a či hlas v knihe chýba.
3.		Kedykoľvek niečo prečítaš, opýtaj sa sám(a) seba a hneď si skúšaj odpovedať.
4.		Premýšľaj nad spisovateľským remeslom. Čím sa autor snaží zmiast' čitateľov a kde naopak necháva nejaké nápovedy?
5.		Nájdi v svojej knihe miesto, kde niekto niekomu naletel. Čím to bolo, že sa klam vydaril? Čo by si poradil postavám, aby už nenaleteli?
6.		Sleduj, akým spôsobom je zobrazený čas.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

A. Knižné publikácie:

- ČAPEK, R. 2015. *Moderní didaktika*. 1.vydanie. Praha: Grada Publishing, 2015. 604 s. ISBN 978-80-247-3450-7.
- ČTVRTNÍČKOVÁ, D. 2006. *Rozvoj čitateľskej gramotnosti nielen na hodinách slovenského jazyka a literatúry*. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum, 2006. 45 s. ISBN 80-8045-433-7.
- FISHER, R. 1995. 1. vydanie. *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál, 1997. 176 s. ISBN 80-7178-120-7.
- GAVORA, P., ZÁPOTOČNÁ, O. 2003. *Gramotnosť. Vývin a možnosti jej didaktického usmerňovania*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2003. 160 s. ISBN 80-223-1869-8.
- GAVORA, P. 2008. *Ako rozvíjať porozumenie textu u žiaka*. Nitra: Enigma, 2008. 193 s. ISBN 978-80-89132-57-7.
- KAŠIAROVÁ, N. 2008. Ako plánovať rozvoj čitateľskej gramotnosti v sekundárnom vzdelávaní. Banská Bystrica: Metodicko-pedagogické centrum, 2008. 34 s. ISBN 978-80-8041-537-2.
- KOLLÁRIKOVÁ, Z. 1995. *Výchova ku kritickému mysleniu – teória a prax*. Bratislava: Štátny vzdelávací ústav, 1995. 93 s. ISBN 80-85756-18-8.
- PRŮCHA, J. 2002. *Moderní pedagogika*. 2. vydanie. Praha: Portál, 2002. 481 s. ISBN 80-7178-631-4.
- RANKOV, P. 2006. *Informačná spoločnosť*. 1. vydanie. Bratislava: L. C. A, 2006. 176 s. ISBN 80-89129-91-9.
- ŠAFRÁNKOVÁ, K. ŠLAPAL, M. 2017. *Dílňa čtení. Principy a zkušenosti z programu RWCT*. 1. vydanie. Dobříš: Kritické myšlení, z. s., 2017, 91 s.
- TUREK, I. 2008. *Didaktika*. 2. vydanie. Bratislava: Iura Edition, spol. s r.o., 2008. 598 s. ISBN 978-80-8078-322-8.
- ŽOVINEC, E., DUFEKOVÁ, A. 2014. *Testová príručka k čítaniu starších. ČÍ(S)TA. Čítanie starších*. 1.vydanie. Nitra: Pedagogická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2014. 88 s. ISBN 978-80-558-0648-8.

B. Časopisy a zborníky:

- KOŠŤÁLOVÁ, H. 2007. Efektívni výuka ke čtenářské gramotnosti vyžaduje práci s čtenářskými dovednostmi. In *Kritické listy* 27/2007. s. 4 – 6.
- LAPÍTKA, M. 2005. Model rozvoja čitateľskej gramotnosti. In GONDOVÁ, D. *Východiská, ciele a koncepcia kurikulárnej prestavby predmetu slovenský jazyk a literatúra na ZŠ a SŠ. Zborník príspevkov z konferencie Bratislava 11. – 12. novembra 2004*. Bratislava: Sociálna práca, 2005. s. 100 – 111. ISBN 8089185 12 -6
- LILGOŠ, M. 2005. Námety kurikulárnej prestavby predmetu slovenský jazyk a literatúra. In GONDOVÁ, D. *Východiská, ciele a koncepcia kurikulárnej prestavby predmetu slovenský jazyk a literatúra na ZŠ a SŠ. Zborník príspevkov z konferencie Bratislava 11. – 12. novembra 2004*. Bratislava: Sociálna práca, 2005. s. 70 – 77. ISBN 8089185 12 -6

C. Elektronické zdroje:

- BEROVÁ, Z. 2017. *Kopíruj! Aj to je spôsob učenia*. Dostupné online: <https://www.pkacademy.eu/sk/blog/kopiruj-aj-to-je-sposob-ucenia/> [citované 3. 6. 2017]

- FERENCOVÁ, J., STOVÍČKOVÁ, J., GALÁDOVÁ, A. 2015. 1. vydanie. *Národná správa PISA 2012*. Bratislava: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, 2015. 60 s. ISBN 978-80-89638-21-5.
- HUMAJOVÁ, Z., KLAČANSKÁ, Z. 2007. *Zabudnuté čítanie. Čitateľská gramotnosť v školách*. Bratislava: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, 2007. ISBN 978-80-89121-16-8. Dostupné online:
http://www.noveskolstvo.sk/upload/pdf/KI_Citelska_gramotnost_publikacia.pdf [citované 1. 3 2017]
- HÚSKOVÁ, A. 2012. 1. vydanie. *Aktívne využívanie čítania s porozumením vo vyučovacom procese v základnej a strednej škole*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2012. 64 s. ISBN 978-80-8052-416-6. Dostupné online:
http://www.mpc-edu.sk/library/files/Huskova_web_1.pdf [citované 1. 3 2017]
- KORŠŇÁKOVÁ, P., TOMENGOVÁ, A. 2004. 1. vydanie. *PISA SK 2003 – Národná správa*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2004. 40 s. ISBN 80-85756-87-0. Dostupné online:
http://www.nucem.sk/documents//27/medzinarodne_merania/pisa/publikacie_a_diseminacia/1_narodne_spravy/N%C3%A1rodn%C3%A1_spr%C3%A1va_PISA_2003.pdf [citované 1. 3 2017]
- KORŠŇÁKOVÁ, P., KOVÁČOVÁ, J. 2007. 1. vydanie. *Národná správa OECD PISA SK 2006*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2007. 56 s. ISBN 978-80-89225-37-8. Dostupné online:
http://www.nucem.sk/documents//27/medzinarodne_merania/pisa/publikacie_a_diseminacia/1_narodne_spravy/N%C3%A1rodn%C3%A1_spr%C3%A1va_PISA_2006.pdf [citované 1. 3 2017]
- KORŠŇÁKOVÁ, P., KOVÁČOVÁ, J., HELDOVÁ, D. 2010. 1. vydanie. *PISA Slovensko 2009 – Národná správa*. Bratislava: Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, 2010. 60 s. ISBN 978-80-970261-4-1. Dostupné online:
http://www.nucem.sk/documents//27/medzinarodne_merania/pisa/publikacie_a_diseminacia/1_narodne_spravy/N%C3%A1rodn%C3%A1_spr%C3%A1va_PISA_2009.pdf [citované 1. 3 2017]
- KOŠTÁLOVÁ, H., ŠAFRÁNKOVÁ, K., HAUSENBLAS, O., ŠLAPAL, M. 2010. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: Česká školní inspekce, 2010. Dostupné online :
http://www.ptac.cz/data/Ctenarska_gramotnost_jako_vzdelavaci_cil_pro_kazdeho_zaka.pdf [citované 1. 3 2017]
- VEŘÍŠOVÁ, I., KRÜGER, K., BĚLINOVÁ, E. a kol. 2007. 1. vydanie. *Kudy vede cesta ke čtenáři. Rozvoj dětského čtenářství na druhém stupni základní školy*. Praha, 2007. 222 s. ISBN 978-80-254-0669-4. Dostupné online:
http://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/GAC_ctenJPD_kudy_vede_cesta.pdf?langSEO=documents&parentSEO=nase_prace_vystupy&midSEO=GAC_ctenJPD_kudy_vede_cesta.pdf [citované 1. 3 2017]
- kol. 2017. Seriál článkov v denníku MF Dnes zameraný na zlepšenie čitateľskej gramotnosti. Dostupné online:
<http://www.kellnerfoundation.cz/pomahame-skolam-k-uspechu/projekt/pedagogicke-inspirace/jak-naucit-deti-spravne-cist> [citované 1. 3 2017 – 11. 6. 2017]
- kol. 2011. 1. vydanie. *Čtenářská gramotnost ve výuce*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. 67 s. ISBN 978-80-87000-99-1. Dostupné online:
<http://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=35975&view=2935> [citované 1. 3 2017]

- http://www.nucem.sk/documents//27/medzinarodne_merania/pirls/zakladne_informacie_o_studii_pirls/Teoretick%C3%A9_v%C3%BDchodisk%C3%A1_%C5%A1t%C3%BAdie_PIRLS.pdf [citované 1. 3 2017]
- http://www.nucem.sk/documents//27/medzinarodne_merania/pisa/organizacia_studie_pisa/Podrobnejsie_info_o_studii.pdf [citované 1. 3 2017]
- http://www.nucem.sk/documents/27/medzinarodne_merania/pisa/publikacie_a_diseminacia/4_ine/Prve_vysledky_Slovenska_v_studii_OECD_PISA_2015.pdf [citované 27. 2. 2017]
- http://zsss.stranka.info/stranky/zsss/F/subory/cg_narodnastrategia.pdf?PHPSESSID=b42aa96b4144705d00361c5218a63ff5 [citované 27. 2. 2017]

D. Iné

- *Každý z nás je v niečom najlepší.* 2008 – 2016. Školský vzdelávací program Súkromnej základnej školy BellAmos Martin
- *Plán aktivít na podporu rozvoja čitateľskej gramotnosti.* 2016. Interný dokument Súkromnej základnej školy BellAmos Martin